19.10.2026 YVV/2118/2026

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

HE 239/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle eräitä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäviä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Yhdenvertaisuusvaltuutettu kiittää Työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa mahdollisuudesta lausua esityksestä koskien Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäviä koskevaa lainsäädäntöä.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen työllisyyspalveluihin ja kansainväliseen rekrytointiin liittyviin tehtäviin. Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tarjoama työvoimaviranomaisille suunnattu oikeudellinen tuki, osaamisen kehittämisen tuki ja monialaisen palvelun tuki esitetään lakkautettavan. Lisäksi lakkautettaisiin Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäväksi säädetyt työllisyyspalveluihin kytkeytyvät valtakunnalliset asiakas- ja neuvontapalvelut.

Esityksen tavoitteeksi on kerrottu työvoimapalveluita järjestävien viranomaisten roolien selkeyttäminen sekä päällekkäisten tehtävien karsiminen. Säädösvalmistelun yhteydessä arvioidaan myös mahdollisuuksia valtionhallintoon kohdistuviin säästötavoitteisiin vastaamiseksi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla.” (s. 4)

Velvollisuus turvata ja edistää yhdenvertaisuutta

Yhdenvertaisuusvaltuutettu toistaa jo esityksen valmistelun aikana ilmaisemansa vakavan huolen siitä, että esitys heikentää yhdenvertaisuuden toteutumista työllisyyspalveluissa. Työllisyyspalveluiden yhdenvertainen saatavuus on perus- ja

ihmisoikeuksia koskeva kysymys. Työllisyyspalveluilla toteutetaan julkiselle vallalle perustuslaissa osoitettua velvollisuutta pyrkiä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Viranomaisille on lisäksi asetettu lakisääteinen velvollisuus edistää tosiasiallisen yhdenvertaisuuden toteutumista tavoitteellisesti.

Työllisyyspalveluilla toteutetaan julkiselle vallalle perustuslaissa osoitettua velvollisuutta turvata jokaiselle oikeus työhön. Viranomaisilla on keskeinen rooli erityisesti sellaisten ihmisryhmien pääsyssä työelämään, joihin on perinteisesti kohdistunut syrjintää ja ennakkoluuloja. Työllisyyspalveluiden merkitys työelämään pääsyn tosiasiallisena portinvartijana on erityisen korostunut syrjinnän vaarassa olevien ihmisryhmien kohdalla.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu toistaa sen minkä osin muutkin lausuntopalvelun antajat ovat todenneet eli että esityksessä ei tunnuta riittävän selkeästi erotettavan todellista päällekkäistä toimintaa sellaisista valtakunnallisista tukirakenteista, joiden tarkoituksena on ollut varmistaa yhdenmukaisuutta, osaamista ja lain soveltamisen tukea. Moni lausunnonantaja kyseenalaisti, onko esityksen tietopohja riittävä laajojen tehtävien lakkautusten perustelemiseksi (s.42).

Tosiasiallisen yhdenvertaisuuden toteutumiseksi viranomaisella voi olla suoranainen velvollisuus ryhtyä positiivisen erityiskohtelun toteuttamiseen syrjinnän vaarassa olevien ryhmien osalta, mikäli yhdenvertaisuuden toteutumista ei muutoin voida taata.

Palvelujen lakkauttamisen merkityksestä

Esityksessä todetaan, että se missä määrin ja miten työvoimaviranomaiset selkeytyvän vastuunsa ja roolinsa KEHA-keskuksesta lakkautettavien tehtävien osalta toimeenpanisivat, jäisi niiden omaan harkintaan, sillä esityksen myötä lain asettamat edellytykset kyseisten palveluiden järjestämiseksi poistuisivat. Esityksessä todetaan, että ” tieto- ja neuvontapalveluiden toimeenpano on jo nykyisin työvoimaviranomaisten vastuulla, joten näiden tehtävien osalta työvoimaviranomaisten tehtävien ei arvioida lisääntyvän. Muilta osin lakkaavat tehtävät ovat työvoimaviranomaisten työvoimapalvelujen tarjoamista tukevia palveluja, joiden lakkauttaminen ei toisi työvoimaviranomaisille uusia tehtäviä ja joiden järjestämiseen sellaisenaan kunnilla ei enää olisi laissa säädettyä velvollisuutta” (s. 62).

Työllisyysalueiden omaan harkintaan jäisi, missä määrin ja miten ne kompensoisivat KEHA-keskuksesta lakkautettavien palveluiden aiheuttamaa vajetta. KEHA-keskuksen valtakunnallisten tukitehtävien lakkauttaminen saattaisi aiheuttaa aiempaa enemmän alueellisten erojen syntymistä. Esitetyt uudistukset näyttäisivät

kuormittavan erityisesti pieniä ja keskikokoisia työllisyysalueita. Tällä olisi suoria ja välillisiä vaikutuksia viranomaisessa asioivien yhdenvertaisuuden toteutumiseen.

KEHA-keskuksen oikeudellinen tuki on antanut työvoimaviranomaisille konsultaatiota oikeudellisessa tulkinnassa työvoimapalvelujen järjestämiseen liittyen. Tehtävän lakkauttamisen myötä tuki loppuisi ja työvoimaviranomaiset vastaisivat jatkossa yksin työvoimapalveluiden järjestämiseen liittyvän lainsäädännön tulkinnasta, mikä todennäköisesti johtaisi työnhakijoiden yhdenvertaisen kohtelun heikkenemiseen, kun työnhakijoiden saama palvelu eroaisi toisistaan alueellisten tulkintaerojen vuoksi. Riskin arvioidaan esityksessä olevan suurempi niiden työllisyysalueiden kohdalla, joiden oma resurssi lain tulkintoihin liittyen on niukka.

Vaikka pienten ja keskikokoisten työllisyysalueiden suurempi riippuvuus KEHA- keskuksen tuesta tunnistetaan esityksen vaikutusten arvioinnissa, havainto ei näytä lainvalmistelijasta johtavan minkäänlaiseen tarpeeseen muuttaa esitystä havaittujen negatiivisten vaikutusten kompensoimiseksi tai poistamiseksi. Lainvalmistelija sen sijaan vain toteaa, että ”käytössä olevan hajautetun kuntapohjaisen mallin ominaispiirteisiin liittyy riski siitä, että laintulkinnat saattavat pirstaloitua”.

KEHA-keskus on tarjonnut neuvontapalveluita suomen lisäksi ruotsin, englannin ja venäjän kielillä. Oletettavasti kaikki työllisyysalueet eivät pysty tarjoamaan palveluita vastaavalla kielivalikoimalla, mikä johtaisi kielellisten vähemmistöjen osalta viranomaispalveluiden laadun heikkenemiseen ja voi johtaa heikommassa työmarkkina-asemassa olevien työhön pääsyn hankaloitumiseen entisestään.

KEHA-keskuksen työvoimaviranomaisille suunnatun osaamisen kehittämisen palvelujen lakkauttamisen myötä työvoimaviranomaiset huolehtisivat jatkossa oman henkilöstönsä perehdyttämisestä ja osaamisen kehittämisestä. Esityksen vaikutustenarvioinnissa tunnistetaan, että myös tämän valtakunnallisesti koordinoidun tehtävän lakkauttaminen voi heikentää työnhakijoiden alueellista yhdenvertaisuutta. Esitystä kuitenkin perustellaan saadun lausuntopalautteen jälleen vain sillä, että ”hajautetussa kuntapohjaisessa mallissa jokainen viranomainen vastaa itse oman henkilöstönsä osaamisen kehittämisestä”.

Valtuutettu pitää hyvänä puolestaan sitä, että ONNI-toiminta saa lausuntopalautteen jälkeen jatkua. Lausuntopalautteessa ONNI-toiminnan nähtiin tarjoavan matalan kynnyksen tukea erityisesti niille nuorille, joiden siirtyminen koulutukseen tai työelämään edellyttää hyvinvoinnin, elämänhallinnan ja toimintakyvyn vahvistamista.

Lopuksi

Yhdenvertaisuusvaltuutettu muistuttaa lopuksi, että KEHA-keskuksella on lakisääteinen ja tärkeä tehtävä seurata työllisyysalueiden toiminnan yhdenvertaisuuden kehitystä, ja raportoida siitä kahden vuoden välein. Nyt tehtävien muutosten vaikutuksia on seurattava yhdenvertaisuuden toteutumisen näkökulmasta tarkoin. Tehtävään osoitettujen resurssien on mahdollistettava seurannan tehokas toteutuminen.

Johtava erityisasiantuntija Robin Harms

Erityisasiantuntija Suvi Vilches